

Cynllun Cymhelliant Iaith Athrawon Yfory: Telerau ac Amodau Cynllun 2026

Trosolwg

Mae Cynllun Cymhelliant Iaith Athrawon Yfory 2026 yn cynnig cymhelliant ariannol i fyfyrwyr Addysg Gychwynnol Athrawon (AGA) sydd yn cychwyn rhaglen AGA ôl-raddedig uwchradd ym mis Medi 2026 a fydd yn eu galluogi i addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg neu i addysgu'r Gymraeg fel pwnc.

Cefndir

1. Mae gan Weinidogion Cymru bwerau i ddarparu cymorth ariannol o dan adrannau 14-17 o Ddeddf Addysg 2002 ar gyfer:
 - a. hybu recriwtio neu gadw athrawon neu staff nad ydynt yn addysgu
 - b. darparu ar gyfer cynhaliaeth person tra bydd yn ymgymryd â chwrs o'r fath
 - c. talu neu ddarparu buddion eraill i athrawon neu staff nad ydynt yn addysgu.
2. Gwneir cynllun cymhelliant iaith Athrawon Yfory: Telerau ac amodau cynllun 2026 ("y Cynllun hwn") drwy arfer y pwerau hynny.
3. Daw'r Cynllun hwn i rym ar 1 Medi 2026 ac mae'n berthnasol i Gymru. Mae'r Cynllun hwn yn disodli Cynllun Iaith Athrawon Yfory 2025.
4. Gall Gweinidogion Cymru gyhoeddi canllawiau anstatudol ar y Cynllun hwn o dan adran 10 o Ddeddf Addysg 1996 i gynorthwyo myfyrwyr a darparwyr rhaglenni cymwys. Rhaid i unigolion sy'n gwneud cais am y cymhelliant hwn a'r rhai sy'n arfer unrhyw swyddogaeth o dan y Cynllun hwn roi sylw i'r canllawiau hynny. Mae'r canllawiau ar gyfer y flwyddyn hon o'r cynllun i'w gweld yn y tudalennau hyn:
 - a. Canllawiau myfyrwyr: [Cymhelliant addysg gychwynnol athrawon cyfrwng Gymraeg \(Iaith Athrawon Yfory\): canllawiau i fyfyrwyr | LLYW. CYMRU](#)
 - b. Canllawiau darparwyr AGA: [Cymhellion Addysg Gychwynnol i Athrawon: canllawiau i weinyddwyr | LLYW. CYMRU](#)
5. Mae'r ddogfen hon yn nodi amlinelliaid byr o sut y bydd y Cynllun hwn yn gweithredu a dibenion talu'r grant cymhelliant.

Crynodeb o'r Cynllun

6. Mae'r Cynllun hwn yn gwneud darpariaeth i Weinidogion Cymru dalu grantiau cymhelliant i fyfyrwyr ôl-raddedig uwchradd AGA, sy'n astudio eu rhaglen drwy gyfrwng y Gymraeg neu'r Gymraeg fel pwnc.
7. Bydd Gweinidogion Cymru yn pennu nifer y rhandaliadau a phryd y telir rhandaliadau i unigolion cymwys. Bydd y taliad fel arfer yn cael ei rannu'n ddau randaliad. Gellir hawlio rhandaliad statws athro cymwysedig (SAC) ar ôl i'r unigolyn cymwys ennill SAC, ar ôl cwblhau rhaglen gymwys yng Nghymru sy'n

arwain at ddyfarnu SAC. Bydd y rhaglen yn galluogi'r myfyriwr cymwys i addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg neu addysgu'r Gymraeg fel pwnc. Bydd y rhandaliad Sefydlu ar gael ar ôl cwblhau cyfnod sefydlu yn llwyddiannus mewn ysgol uwchradd cyfrwng Cymraeg neu ddwyieithog a gynhelir, neu gwblhau cyfnod sefydlu yn llwyddiannus fel athro Cymraeg mewn unrhyw leoliad uwchradd a gynhelir yng Nghymru, a dim ond y rhai a dderbyniodd y rhandaliad SAC gaiff ei hawlio. Mae penderfyniad Gweinidogion Cymru ynghylch a fydd unrhyw daliad o dan y Cynllun hwn yn cael ei wneud i unrhyw unigolyn cymwys yn derfynol.

Dehongli

8. Ac eithrio lle mae'r cyd-destun yn mynnu fel arall, at ddibenion y Cynllun hwn:

ystyr "dwyieithog" ("*bilingual*") yw addysg drwy gyfrwng y Gymraeg a'r Saesneg neu berson sy'n gallu siarad Cymraeg a Saesneg

ystyr "rhaglen gymwys" ("*eligible programme*") yw rhaglen sydd:

- a. yn rhaglen addysg gychwynnol athrawon ôl-raddedig uwchradd amser llawn neu ran-amser sy'n arwain at Statws Athro Cymwysedig, sydd wedi'i hachredu gan Fwrdd Achredu Addysg Athrawon Cyngor y Gweithlu Addysg¹, ac
- b. yn bodloni o leiaf un o'r meini prawf canlynol:
 - i. yn arwain at dystysgrif ffurfiol ar gyfer addysg Gymraeg neu ddwyieithog;
 - ii. nad yw'n arwain at dystysgrif ffurfiol ar gyfer addysg Gymraeg neu ddwyieithog ond sydd wedi'i chynllunio i alluogi myfyrwyr i addysgu'n ddwyieithog;
 - iii. yn ei gwneud yn ofynnol i'r hyfforddai astudio a chyflawni modiwl astudiaethau proffesiynol drwy gyfrwng y Gymraeg fel y'i cofnodwyd yng Nghofnod Myfyrwyr yr Asiantaeth Ystadegau Addysg Uwch (HESA).²

ystyr "myfyriwr cymwys" ("*eligible student*") yw unigolyn â hawl ganddo i gael cymorth o dan reoliadau a wnaed o dan adran 22 o Ddeddf Addysgu ac Addysg Uwch 1998 ac sydd mewn grym ar y pryd, fel y mae'r rheoliadau hynny yn gymwys i'r cwrs hwnnw³;

ystyr "cyflogedig" ("*employed*") yw wedi'i gyflogi o dan contract cyflogaeth neu wedi'i gyflogi i ddarparu gwasanaethau mewn ffordd arall heblaw o dan contract cyflogaeth, a dylid dehongli "cyflogaeth" ("*employment*") yn unol â hynny;

ystyr "cynllun hyfforddi athrawon ar sail cyflogaeth" ("*employment-based teacher training scheme*") yw cynllun a wneir o dan reoliad 8 o Reoliadau Cymwysterau

¹ Sefydlwyd Bwrdd Achredu Addysg Athrawon CGA yn unol â rheoliad 5 o Reoliadau Cyngor y Gweithlu Addysg (Achredu Hyfforddiant Cychwynnol Athrawon) (Cymru) 2017 ac fe gyfeirir ato o fewn y rheoliadau hynny fel Pwyllgor Achredu Hyfforddiant Cychwynnol Athrawon.

² Mae hyn yn cyfeirio at faes 'MODSBJ' (mae'r maes hwn yn cofnodi disgrifyddion pynciau'r modiwl, ac mae'n god chwe nod ar gyfer Dosbarthiad Pynciau Addysg Uwch (HECOS)) a'r dynodydd HCA dwyieithog 'BITTM' yng nghofnod myfyrwyr HESA.

³ Y Rheoliadau sy'n berthnasol i'r ddarpariaeth o gymorth i fyfyrwyr mewn perthynas â'r flwyddyn academaidd sy'n ymestyn o 1 Medi 2026 i 31 Awst 2027 yw Rheoliadau Addysg (Cymorth i Fyfyrwyr) (Cymru) 2018 (O.S. 2018 Rhif 191 (Cy. 42)). Bydd y Rheoliadau hyn yn parhau i fod mewn grym am flwyddyn academaidd 2026/27.

Athrawon Ysgol (Cymru) 2012 neu o dan unrhyw gynllun diwygiedig neu gynllun newydd a gyflwynwyd;

mae i “statws athro cymhwysedig neu statws athrawes gymhwysedig” yr ystyr a roddir i “*qualified teacher*” gan adran 132(1) o Ddeddf Addysg 2002: sef “a person who satisfies requirements specified in regulations”⁴ a wnaed o dan yr adran honno.

Grantiau cymhelliant

9. Caiff Gweinidogion Cymru, yn ôl eu disgresiwn, dalu grantiau (“grantiau cymhelliant”) ar ffurf cymhellion i unigolion sy’n bodloni gofynion paragraff 11.
10. Mae’r grantiau cymhelliant a roddir o dan y Cynllun hwn yn ddarostyngedig i’r amodau a bennir ym mharagraffau 15 i 20.

Pwy sy’n gymwys i gael grantiau cymhelliant

11. I fod yn gymwys i gael grant cymhelliant, rhaid i unigolyn:
 - a. fod wedi dilyn rhaglen gymwys yng Nghymru a ddechreuodd ar neu ar ôl 1 Medi 2026 ond cyn 31 Awst 2027;
 - b. bod yn fyfyrwr cymwys;
 - c. peidio â bod wedi cymhwyso fel athro eisoes wrth ddechrau astudio tuag at SAC;
 - d. wrth ddechrau astudio tuag at SAC, peidio â bod wedi’i gyflogi i addysgu mewn ysgol neu sefydliad arall fel athro;
 - e. peidio â bod yn dilyn hyfforddiant a drefnwyd o dan gynllun hyfforddi athrawon ar sail cyflogaeth;
 - f. peidio â bod yn dilyn cwrs addysg bellach o unrhyw fath.
12. Mewn perthynas â rhandaliad SAC y grant cymhelliant hwn, rhaid i unigolyn:
 - a. fodloni’r gofynion cymhwysedd a nodir o dan baragraff 11
 - b. bod wedi cwblhau rhaglen gymwys yn llwyddiannus ac ennill SAC yn unol â Rheoliadau Cymwysterau Athrawon Ysgol (Cymru) 2012.
13. Mewn perthynas â rhandaliad Sefydlu’r grant cymhelliant, rhaid i unigolyn:
 - a. fod wedi bodloni’r gofynion cymhwysedd ar gyfer y grant cymhelliant hwn a bod wedi derbyn y rhandaliad SAC pan ddyfarnwyd SAC, fel y’i nodir o dan baragraff 12.
 - b. bod wedi cwblhau cyfnod sefydlu yn llwyddiannus o fewn tair blynedd ar ôl ennill SAC, mewn ysgol uwchradd cyfrwng Cymraeg neu ddwyieithog a gynhelir, neu fod wedi cwblhau cyfnod sefydlu yn llwyddiannus fel athro Cymraeg mewn unrhyw ysgol uwchradd a gynhelir yng Nghymru, neu fel arall yn unol â Rheoliadau Addysg (Trefniadau Sefydlu ar gyfer Athrawon Ysgol (Cymru) 2015
 - c. hawlio o fewn yr amserlenni penodedig fel y’u nodir yn y canllawiau a gyhoeddwyd o dan baragraff 4 y Cynllun hwn.

Y Rheoliadau sydd mewn grym ar hyn o bryd yw Rheoliadau Cymwysterau Athrawon Ysgol (Cymru) 2012 (O.S. 2012/724 (Cy. 96)).

14. Mae unigolion sy'n gymwys ar gyfer y cynllun cymhelliant hwn hefyd yn gymwys i hawlio cymhellion eraill ar gyfer addysg gychwynnol athrawon sydd ar gael yng Nghymru, ar yr amod eu bod yn bodloni meini prawf cymhwysedd y cynlluniau hynny yn y flwyddyn astudio academiaidd berthnasol.

Amodau

15. Ni thelir grant o dan y cynllun hwn i unigolyn oni fydd wedi gwneud cais i Weinidogion Cymru ym mha bynnag ffurf, ar ba bynnag adeg a chan gynnwys pa bynnag fanylion y caiff Gweinidogion Cymru eu penderfynu o bryd i'w gilydd.
16. Caiff Gweinidogion Cymru, yn ôl eu disgresiwn, benderfynu peidio â thalu grant cymhelliant i unigolion a gafodd eu derbyn ar raglen gymwys wedi i'r rhaglen honno gyrraedd y nifer derbyn a ddyrannwyd ar ei chyfer (fel y'i nodwyd gan Gyngor y Gweithlu Addysg).
17. Ni fydd unigolyn sy'n gymwys i gael grant cymhelliant ac sy'n ymuno â rhaglen gymwys, ond sy'n gadael ei raglen cyn ei chwblhau, neu sy'n methu â chael SAC neu gwblhau cyfnod sefydlu yn foddhaol, fel y bo'n berthnasol, yn gymwys i gael unrhyw randaliadau grant pellach sy'n ychwanegol at y rhai a dalwyd eisoes i'r unigolyn, yn unol ag unrhyw ganllawiau a rhaglen daliadau a lunnir gan Weinidogion Cymru o bryd i'w gilydd.
18. Bydd grantiau cymhelliant (boed yn rhandaliad SAC neu'n rhandaliad Sefydli) a all fod yn ddyledus i unigolion cymwys a ddechreuodd raglen gymwys mewn un flwyddyn academiaidd ond yna, ar ôl gohirio, a ailgydiodd yn y rhaglen y flwyddyn academiaidd nesaf, yn parhau i gael eu talu yn ôl cyfradd y grant hyfforddi (os o gwbl) o dan y cynllun a oedd yn berthnasol y flwyddyn academiaidd y dechreuodd eu hastudiaethau, oni bai bod Gweinidogion Cymru yn mynegi yn ysgrifenedig eu bod, yn ôl eu disgresiwn, yn penderfynu'n wahanol.
19. Gellir cadw taliadau yn ôl sy'n ddyledus i unigolion cymwys sy'n tynnu'n ôl o raglen AGA gymwys, nad ydynt yn cyflawni SAC, neu sy'n methu â dechrau neu gwblhau cyfnod sefydlu, yn unol ag unrhyw ganllawiau a rhaglen daliadau a lunnir gan Weinidogion Cymru o bryd i'w gilydd.
20. Caiff Gweinidogion Cymru fynnu bod rhan neu'r cyfan o unrhyw grant cymhelliant a dalwyd yn cael ei ad-dalu:-
- os yw'r derbynnydd, ar ôl derbyn unrhyw randaliad o grant cymhelliant, yn methu â bodloni unrhyw feini prawf cymhwysedd a nodir yn y Cynllun hwn, mewn perthynas â rhandaliad dilynol
 - os yw'r derbynnydd, yn ei gais am grant cymhelliant, neu mewn cysylltiad â'r cais hwnnw, wedi darparu gwybodaeth ffug neu wybodaeth sy'n gamarweiniol
 - os oes tystiolaeth nad oedd y derbynnydd erioed wedi bwriadu cwblhau'r rhaglen gymwys, neu nad oedd, ar ôl ei chwblhau, erioed wedi bwriadu mynd i addysgu.

Talu'r grant cymhelliant

21. Gellir talu grantiau cymhelliant fesul pa bynnag nifer o randaliadau, ac ar ba bynnag adegau, ag a benderfynir gan Weinidogion Cymru.
22. Bydd Gweinidogion Cymru yn darparu cyllid i sefydliad sy'n darparu rhaglen gymwys, pan fydd Gweinidogion Cymru yn penderfynu gwneud hynny, i'w dalu i unigolyn cymwys sydd ar raglen gymwys.
23. Bydd Gweinidogion Cymru yn darparu cyllid, pan fydd Gweinidogion Cymru yn penderfynu gwneud hynny, i'w dalu i unigolyn cymwys, wedi i'r unigolyn cymwys gwblhau cyfnod sefydlu yn llwyddiannus.

Gweinyddu

24. Caiff Gweinidogion Cymru wneud taliad i sefydliadau sy'n darparu rhaglenni cymwys sy'n dyrannu'r grant cymhelliant i gydnabod y costau gweinyddol a'r costau cysylltiedig eraill sy'n ymwneud â gwneud taliadau hynny. Bydd gofyn i'r sefydliadau, fel rhan o amodau unrhyw daliad o'r fath, ystyried unrhyw ganllawiau a gyhoeddir gan Weinidogion Cymru (gweler paragraff 4).

Dyddiad: 25 Medi 2026